

Kritērijs: Elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas (EDLUS) izmantošana

Apraksts

Lai mazinātu ēnu ekonomiku būvniecībā, 2024. gada 25. janvārī ir apstiprināts Ministru kabineta rīkojums Nr. 72 *Ēnu ekonomikas ierobežošanas plāns 2024.–2027. gadam*¹, kura 3.3.2. punktā kā pasākums paredzēts publisko iepirkumu vadlīniju papildināšana, veicinot EDLUS izmantošanu saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma noteikšanā, publiskos būvniecības iepirkumos, kuros EDLUS nav pienākums lietot saskaņā ar likuma “Par nodokļiem un nodevām” noteikumiem.

Kā liecina dažādi ēnu ekonomikas pētījumi, ēnu ekonomikas apjoms būvniecības nozarē kopumā kopš EDLUS ieviešanas ir gan samazinājies, gan palielinājies, un kopumā nozarē tas joprojām ir augsts. Savukārt aplokšņu algas un nedeklarētā nodarbinātība ir lielākā ēnu ekonomikas īpatsvara komponente būvniecībā. Kā norādīts Finanšu ministrijas sagatavotajā ziņojumā *Informatīvais ziņojums “Par elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas ietekmi uz ēnu ekonomikas komponentēm būvniecības nozarē”*², vērtējot EDLUS ieviešanas ietekmi uz ēnu ekonomikas ierobežošanu būvniecības nozarē, tika konstatēts, ka tajos būvobjektos, kuros ir ieviesta EDLUS, ir samazinājies VID konstatēto pārkāpumu skaits, vērojams lielāks fiskālais efekts no darba ņēmēju papildu ienākumu deklarēšanas, tādējādi samazinot nedeklarēto darba ienākumu īpatsvaru. Tādējādi EDLUS izmantošanas paplašināšana ir viens no instrumentiem, kas ļauj uzraudzīt, lai par publisko būvniecības līgumu izpildē iesaistītajām nodarbinātajām personām tiktu samaksāti arī darbaspēka nodokļi to pilnā apmērā.

Par prasībām atbilstošu būtu atzīstams tikai tāds EDLUS, kas atbilst likumā “Par nodokļiem un nodevām” izvirzītajām prasībām.

Kritērija īpatsvars: 5-10%

Kritērija īpatsvaram būtu jābūt proporcionālam pret cenas kritēriju. Kritērija īpatsvara noteikšanā pasūtītājs var vadīties no vairākiem apsvērumiem, piemēram, darbaspēka izmaksu procentuālā daļa kopējā būvniecības līgumā, plānotā personāla profesiju vidējām stundu tarifa likmes³ attiecība pret Būvniecības nozares ģenerālvienošanās noteiktajām minimālajām stundas likmēm⁴. Svarīgi, lai kritērija apmērs nepamatoti potenciāli nesadārdzina piedāvājumu vairāk kā par ekonomiski pamatoto iespējamo ieguvumu darbaspēka nodokļu apmērā, proti, kritērija apmēram būtu jābūt tādām, kas, neskarot citas būvniecības tāmes pozīcijas, ļauj vienlīdzīgi

¹ <https://likumi.lv/ta/id/349352-enu-ekonomikas-ierobezosanas-plans-2024-2027-gadam>

² [Par elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas ietekmi uz ēnu ekonomikas komponentēm būvniecības nozarē \(mk.gov.lv\)](https://www.mk.gov.lv/Publikacijas/2024/01/25/Par_elektroniskas_darba_laika_uzskaites_sistemai_ietekmi_uz_enu_ekonomikas_komponentem_buvniecibas_nozare.html)

³ <https://www.vid.gov.lv/lv/profesiju-atalgojums>

⁴ <https://www.latvijabuvnieki.lv/generalvienosanas/par-generalvienosanos/>

konkurēt pretendentam, kas tāmē norāda Būvniecības nozares ģenerālvienošanās ietvertās minimālās stundas tarifa likmes un pretendentam, kas tāmē norāda vismaz Valsts ieņēmumu dienesta apkopotās profesiju vidējās stundu tarifa likmes.

Vienlaicīgi, jāņem vērā arī apstākļi, ka EDLUS uzturēšana būvobjektā ir saistīta ar zināmām izmaksām, kas ir atkarīgas no vairākiem apstākļiem, bet vidēji vienā mazā būvlaukumā izmaksas ir 100-150 EUR/mēnesī. Tāpat pretendentu piedāvājumi var atšķirties arī saistībā ar pretendentu efektivitāti, materiālu kvalitāti un citiem aspektiem. Līdz ar to svarīgi uzsvērt, ka pretendenta piedāvājums, kurā ietverta EDLUS izmantošana, nenozīmē, ka pretendents ir godprātīgāks attiecībā uz nodokļu nomaksu un tā piedāvājums visos gadījumos būs dārgāks šī iemesla dēļ.

Aprēķina algoritms

Piemērs. Ja pretendents piedāvā EDLUS lietošanu, tad tas saņem 10 punktus. Ja pretendents nepiedāvā EDLUS lietošanu, tad tas saņem 0 punktus.

Katra pretendenta piedāvājums tiek vērtēts atbilstoši šī kritērija aprēķina algoritmam, kura rezultātu iekļauj kopējā saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma noteikšanas aprēķina formulā.

Kritērija izpilde:

Lai nodrošinātu pilnvērtīgu EDLUS izmantošanu, pasūtītājam pēc būvniecības līguma noslēgšanas arī pašam ir nepieciešams uzraudzīt ne tikai EDLUS ieviešanas faktu, bet arī to, cik godprātīgi pretendents EDLUS reģistrē visas būvlaukumā nodarbinātās personas un/vai visas nodarbinātās personas būvlaukumā nostrādātās stundas. To iespējams izdarīt, piemēram, nepieteikti ierodoties būvlaukumā un pārlicinoties vai EDLUS reģistrētas visas tobrīd būvlaukumā esošās personas. Papildus, līgumā nepieciešams paredzēt līgumsodu par EDLUS nelietošanu vai tā lietošanu tādējādi, ka EDLUS netiek reģistrētas visas būvlaukumā nodarbinātās personas un/vai EDLUS nav reģistrētas visas nodarbinātās personas būvlaukumā nostrādātās stundas. Līgumsoda apmēram būtu jābūt proporcionālam tam apmēram, kādas priekšrocības pretendents ieguvīs vērtējot kritēriju- EDLUS lietošana būvlaukumā.